

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 16

din 27 ianuarie 2023

Cu privire la examinarea rezultatelor monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „TVR Moldova”, ca urmare a petiției dnei Elena Pahomova

În data de 4 ianuarie 2023, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA) a recepționat petiția f/nr. din 30.12.2022 din partea dnei Elena Pahomova.

Petiționara informează că, la 23 decembrie 2022, serviciul media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” a difuzat programul „Punctul pe AZi” de la ora 19:00, în cadrul căruia au fost invitați Oazu Nantoi, Anatol Șalaru și Mihai Isac. În opinia petiționarei, toți invitații au promovat un punct de vedere comun, iar moderatorul Vasile Munteanu, pe parcursul programului, nu a pus sub semnul întrebării afirmațiile invitaților.

Elena Pahomova a mai subliniat că, în cadrul ediției, au fost puse în discuție subiecte sensibile pentru societate, ca de exemplu statutul Transnistriei și al Găgăuziei. În platou lipseau invitații din aceste regiuni, iar moderatorul nici nu a propus să-i contacteze telefonic, ceea ce în opinia petiționarei este o încălcare a alineatelor (6), (9) și (10) ale articolului 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA).

Petiționara susține că mai multe afirmații ale invitaților programului încalcă prevederile art. 11 alin. (1) și (2), art. 13 alin. (6) lit. b) din CSMA. De exemplu: „На 32 минуте господин Нантой заявляет, что решение приднестровского вопроса не должно проходить на основе диалога с Тирасполем. Кишинёв с партнёрами должны разработать план действий. Те, кто согласятся, могут быть прощены, остальные могут уехать” sau „На 36-й минуте депутат, упоминая русскоязычных и жителей Гагаузии, говорит о том, что „они считают своим суверенным правом выбирать русский язык, забывая родной язык, и продвигая русский язык для всего молдавского общества” și „Апогеем данного эфира является высказывание на 50-й минуте господина Шалару: „Мы должны быть жёсткими, должны быть хозяевами на своей земле, а гагаузы, которые пришли в XIX веке в Молдову, у них нет земли, мы им дали земли, мы их приняли, согласились с ними, но наша доброта может закончиться, потому что я не хочу, чтобы будущее моих детей зависело от решений политических мошенников из Гагаузии. И также как и из Приднестровья.”

Totodată, petiționara are obiecții și față de moderatorul programului, Vasile Munteanu, afirmând următoarele: „Ведущий не прерывает ни одного из гостей для указания на дискриминационный характер их высказываний, мало того, на 37-й минуте Василе Мунтяну позволяет себе выражения «агентура Кремля» и «пятая колонна», что является стигматизацией определенной части населения. На 44-й минуте ведущий спрашивает гостей, как можно поставить на место «агентов Кремля», которыми якобы кишит Молдова. Данные выражения носят негативную коннотацию, являются пропагандистскими маркерами. На 50-й минуте Василе Мунтяну вводит гостей и зрителей в заблуждение, сообщая, что решением Чрезвычайной комиссии было приостановлено действие лицензий исключительно телеканалов, имеющих отношение к политику Илану Шору, что заведомо является ложью. Совет по телевидению и радио может обладать данными о владельцах данных телеканалов и может предоставить её телеканалу TVR”. În acest sens, Elena Pahomova specifică faptul că moderatorul încalcă prevederile pct. 1.8, 2.19 și 2.28 din Codul deontologic al Jurnalistului din Republica Moldova, dar și art. 13 alin. (7) din CSMA.

Petiționara solicită CA să inițieze monitorizarea programului respectiv și să sancționeze serviciul media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” pentru încălcarea prevederilor din CSMA.

În temeiul prevederilor art. 83 alin. (2) din CSMA, precum și în scopul examinării obiective a tuturor circumstanțelor sesizate, prin scrisoarea nr. 50 din 13.01.2023, CA a solicitat opinia „Societății Române de Televiziune” asupra celor invocate în petiția doamnei Elena Pahomova.

Prin scrisoarea nr. 122.031 din 17.01.2023, „Societatea Română de Televiziune” a comunicat CA următoarele: „*Precizare TVR MOLDOVA: în cadrul emisiunii Punctul pe AZi din 23 decembrie 2022 a fost asigurată imparțialitatea și echilibrul, iar discuția a respectat libertatea de opinie. Mai mult de atât, în platoul emisiunii a fost asigurată și o prezență echilibrată a invitaților: reprezentantul puterii – Oazu Nantoi, deputat PAS, Anatol Șalaru, președintele Partidului Unității Naționale, formațiune politică extraparlamentară, aflată în opoziție, fapt demonstrat și prin anumite critici lansate la adresa guvernării pe parcursul emisiunii. Al treilea invitat a fost expertul în politică externă de la București, Mihai Isac, iar în timpul programului opiniile invitaților pe anumite subiecte au fost diferite, iar altele au coincis. Așadar, formula invitaților a fost: putere, opoziție, expert/reprezentant al societății civile. Autoarea sesizării susține că în cadrul emisiunii au fost discutate subiecte sensibile pentru societate, și anume statutul Transnistriei” și al Găgăuziei” și reproșează că în platou nu a fost invitat nici un reprezentant al acestor regiuni.*

Precizare TVR MOLDOVA: Această obiecție este una nefondată, deoarece tema emisiunii Punctul pe AZi din 23 decembrie 2022 nu a vizat strict statutul regiunii din stânga Nistrului și cel al autonomiei găgăuze, ci a fost o „Retrospectivă a anului politic 2022”, iar subiectele legate de regiunea separatistă a Republicii Moldova și regiunea Găgăuz - Yeri au fost parte a acestei retrospective. Opiniile exprimate de către invitați au fost unele asumate, bazate pe anumite analize și realități, opinii garantate de dreptul la libera exprimare prevăzut în Constituția Republicii Moldova.

Autoarea petiției menționează și o declarație a deputatului Nantoi făcută la minutul 32, susținând că aceasta contravine principiului hotărârilor comune” stipulat în Legea Republicii Moldova din 22 iulie 2005 nr. 173-XVI „Cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria)”:

Oazu Nantoi: „Nu consider că diferendul transnistrean trebuie soluționat în baza dialogului cu Tiraspolul. Chișinăul, împreună cu partenerii, trebuie să elaboreze un plan de acțiuni, să-l pună pe masă și cei care acceptă, să fie iertați, cei care nu - n-au decât să plece”.

Autoarea sesizării nu demonstrează și nu arată cum exact această declarație contravine legii menționate. Noi, însă, cităm din preambulul legii respective: „Bazându-se pe respectarea supremației legii, a drepturilor omului și minorităților naționale și fiind convins că reglementarea politică a problemei transnistrene poate fi realizată doar în baza unei soluții pașnice, care să excludă acțiunile militare și alte acțiuni de forță, precum și pe principiile democratizării și demilitarizării Transnistriei; Sprijinindu-se pe eforturile colective depuse de comunitatea internațională în vederea realizării de către Republica Moldova a reintegrării sale teritoriale [...].

Oazu Nantoi nu a pus la îndoială sub nicio formă spiritul și conținutul legii, și nici nu a făcut aluzie la alte căi decât cele pașnice pentru soluționarea problemei transnistrene. Opinia deputatului PAS este cât se poate de clară: împreună cu partenerii Republicii Moldova, respectiv comunitatea internațională, urmează să fie elaborat un plan de acțiuni care să readucă malul stâng sub controlul constituțional al Chișinăului, un plan pașnic care va trebui să fie acceptat de către regimul ilegal de la Tiraspol, menționa Oazu Nantoi, pentru că nu poți negocia cu un regim care nu are dreptul la existență, a mai adăugat deputatul PAS.

Cu referire la pretinsa încălcare a articolelor 11 și 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, menționăm că Oazu Nantoi și Anatol Șalaru nu au lezat drepturile fundamentale ale etniei găgăuze, în cazul dat, și nici nu au propagat, incitat, promovat ura rasială și discriminare. Declarațiile celor doi invitați nu au vizat întregul popor găgăuz, ci doar unii activiști sau politicieni de la Comrat, pe care îi numesc, cităm: „escroci politici și politicieni extremiști din autonomia găgăuză plătiți de Rusia”, după ce unii dintre ei, în cadrul anumitor manifestații publice din sudul republicii, promovau mesaje prin care susțineau și justificau războiul neprovocat al Rusiei împotriva Ucrainei. Opiniile exprimate nu au promovat ură interetnică, ci dialogul în baza respectului față de stat și Constituție. Oazu Nantoi: Se cere o abordare foarte clară, bazată pe Constituția Republicii Moldova, iar politicienii radicali trebuie marginalizați și să fie menținut un dialog cu partea sănătoasă, să spunem așa, pragmatică a concetățenilor noștri din

autonomia găgăuză cu care trebuie de dialogat și trebuie de mers pe calea transformării acestei autonomii într-un element organic al statalității Republicii Moldova și nu într-un instrument de șantaj al Chișinăului realizat de Federația Rusă prin agentura sa de la Comrat".

În ceea ce privește referirea domnului Anatol Șalaru la venirea poporului găgăuz în Basarabia, în secolul XIX, aceasta este considerată un fapt istoric care nu poate fi negat.

Autoarea sesizării invocă o pretinsă stigmatizare a unei părți a societății prin expresiile utilizate de către moderatorul Vasile Munteanu, și anume: „agentura rusească” și „coloana a cincea” și că Republica Moldova ar fi plină de agenți de influență ai Moscovei.

Autoarea petiției, însă, evită să spună că moderatorul Vasile Munteanu, atunci când a formulat întrebarea despre agenții de influență ai Moscovei a făcut referire la declarația oficială a șefului SIS, Alexandru Musteață, care sublinia, într-un interviu pentru Radio Chișinău, următoarele, cităm: „Federația Rusă nu are nevoie de un război convențional în Republica Moldova. Are foarte mulți agenți de influență, din păcate, pe care noi, o bună parte îi cunoaștem. Din ceea ce cunoaștem și știm deja vedem cum toate lucrurile sunt coordonate dintr-un singur centru, de la Moscova.”

Sursa: <https://radiochisinau.md/directorul-sis-federatia-rusa-nu-are-nevoie-de-un-razboi-conventional-in-r-moldova-are-foarte-multi-agenti-de-influenta-din-pacate-pe-care-noi-o-buna-parte-ii-cunoastem---172649.html> ”.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. c) din CSMA, CA a efectuat monitorizarea serviciului media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” prin prisma celor invocate în sesizare.

Rezultatele monitorizării au atestat că, la data de 23 decembrie 2022, serviciul media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” a difuzat programul informativ-analitic „Punctul pe AZi”, cu participarea a trei invitați: Oazu Nantoi – în calitate de deputat PAS, Anatol Șalaru – președintele Partidului Unității Naționale, ex-ministru al Apărării al Republicii Moldova și Mihai Isac – expert român în politică externă (durata 53 min. 56 sec.). Programul a fost moderat de jurnalistul Vasile Munteanu.

Discuția s-a axat pe realizarea unei retrospective a anului 2022, având câteva linii de subiect, inclusiv securitatea regională a Republicii Moldova în contextul crizelor actuale sau statutul regiunii autonome Găgăuzia. La începutul programului, invitații au realizat o introducere la subiect prin exprimarea opiniilor față de situația Republicii Moldova în contextul evenimentelor din anul 2022.

Moderatorul (19:02:57): „Domnule Nantoi, domnule Șalaru, domnule Isac, vreau să vă întreb cum a început acest an pentru Republica Moldova? Cum a fost el pentru Republica Moldova, dar și-n general pentru întreg continentul european, dar și cum îl încheiem?”

Oazu Nantoi (19:03:16): „Pentru Republica Moldova a început destul de dramatic. Noi eram conștienți că Rusia are planuri agresive în raport cu Ucraina, firește că nu puteam prezice războiul propriu-zis. Republica Moldova se pregătea pentru eventualul aflux de refugiați, pentru criza energetică și celelalte componente ale crizelor. Sigur că la 24 februarie când a început agresiunea frontală a Federației Ruse împotriva Ucrainei a fost un șoc pentru toată societatea noastră [...] A urmat criza energetică – șantaj din partea Gazprom-ului [...] Au ieșit în prim plan și cei pe care noi îi numim „coloana a cincea” cu încercările de a destabiliza situația în cadrul războiului hibrid lansat de Federația Rusă împotriva Republicii Moldova [...]”

Anatol Șalaru (19:05:52): „[...] În același timp s-au limpezit apele cu privire la multe politici, la multe partide, țări. Lumea a înțeles cine este Rusia. La noi am înțeles, deja, cine sunt anumiți politicieni care, parcă erau buni, dar, până la urmă, s-au dovedit a fi proruși. S-a consolidat ca niciodată opinia publică mondială. S-au consolidat țările libere și progresiste și au înțeles că Răul principal astăzi este Rusia, care-și dorește nu doar distrugerea Ucrainei, ci pe parcurs au dezvoltat anumite planuri. Își dorește mult mai multe și vrea să ajungă mult mai departe [...] S-au pus capăt la niște așteptări deșarte și niște iluzii, că noi ne vom putea împăca cu rușii, vom putea recuceri piața din Rusia, dar până la urmă și transnistrenii au înțeles că nu au ce căuta acolo.”

Mihai Isac (19:08:38): „Elita de la Chișinău a fost forțată să aleagă dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă [...] Republica Moldova se bucură pentru prima dată în istorie de susținerea declarată atât a NATO, cât și a Uniunii Europene. [...] Republica Moldova reprezintă pentru

Occident o piatră de încercare. Occidentul este nevoit să câștige în Republica Moldova pentru a demonstra și altor state din CSI că se poate și fără Federația Rusă.”

Ulterior, Vasile Munteanu a adresat invitațiilor unele întrebări legate de autonomia găgăuză, dar și de reintegrarea teritoriului din stânga Nistrului.

Moderatorul (19:26:10): *„Domnule Isac, sunteți optimist în privința soluționării problemei transnistrene în condițiile în care Federația Rusă este pusă tot mai mult la colț de către eroica armată ucraineană. Pe de altă parte, cum vedeți dumneavoastră, începând cu anul viitor, și, de exemplu, dialogul Chișinăului cu autoritățile de la Comrat? Fiindcă și acolo există anumite sensibilități de care profită Federația Rusă.”*

Mihai Isac (19:27:33): *„Este adevărat că rezolvarea definitivă a diferendului transnistrean este cea mai importantă problemă de securitate pentru Republica Moldova [...] Îmi vine greu să cred că Tiraspolul va accepta un statut precum raionul Căușeni sau Edineț. Cred că nu putem vorbi în acest moment de un exemplu găgăuz pentru Transnistria, având în vedere că legislația găgăuză regională și cea republicană nu prea sunt în concordanță [...] Existența autonomiei găgăuze, de multe ori, nu a ajutat însuși poporului găgăuz, pentru că ghețozarea care o vedem la Comrat sau la Ceadâr-Lunga a dus la o rusificare mult mai mare a populației găgăuze decât dacă era într-un spațiu constituțional normal al Republicii Moldova [...] Găgăuzia este un exemplu de „așa nu!” pentru Republica Moldova, pentru că nu au definit în mod clar relația dintre Comrat și Chișinău. Vedem periodic faptul cum cei de la Comrat agită „apele” constituționale din Republica Moldova [...]”*

În contextul celor discutate în cadrul programului, Oazu Nantoi a ținut să sublinieze următoarele aspecte legate de rezolvarea diferendului transnistrean, dar și despre minoritatea etnică din regiunea găgăuză:

Oazu Nantoi (19:34:34): *„Nu consider că așa-zisul conflict transnistrean trebuie soluționat în baza dialogului cu Tiraspolul. Chișinăul, împreună cu partenerii, trebuie să elaboreze un plan de acțiuni, să-l pună pe masă și cei care acceptă poate vor fi iertați. Cei care nu, după cum a zis și domnul Șalaru, nu au decât să plece. Aici nu ne jucăm de-a negocierile, deoarece acest regim nu are drept la existență [...] La Comrat ei vorbesc despre autonomia găgăuză ca despre o statalitate a poporului găgăuz. Haideți să ne clarificăm. Dacă vrei să-ți păstrezi limba, identitatea, cultura, să-ți cunoști istoria, asta e o poveste. Dacă vrei să faci o „matrioșcă” rusească din Republica Moldova... Chișinăul trebuie să aibă o poziție clară, tranșantă, fără complexe de inferioritate în fața unui grup de țipălăi care umblă cu tot soiul de idei năstrușnice, care consideră că este dreptul lor suveran de a vorbi în limba rusă, uitând limba maternă și impunând limba rusă întregii societăți moldovenești [...] Trebuie de mers pe calea transformării acestei autonomii într-un element organic al statalității Republicii Moldova și nu într-un instrument de șantaj al Chișinăului, realizat de Federația Rusă prin agentura sa de la Comrat.”*

Moderatorul (19:38:27): *„Vreau să mai discutăm în continuare și despre agentura rusească care este prezentă în Republica Moldova, nu doar la Comrat. A trezit foarte multă supărare decizia Comisiei pentru Situații Excepționale privind suspendarea licențelor de emisie pentru cele șase posturi de televiziune afiliate lui Ilan Șor. A trezit și supărare, și necaz în rândul „coloanei a 5-a” din Republica Moldova [...] A fost decizia una argumentată, necesară? Și dacă această decizie a lipsit agenții de influență ai Rusiei din Republica Moldova de acele pârghe, prin intermediul cărora se încerca destabilizarea situației din Republica Moldova, antagonizarea societății, atentarea la ordinea constituțională?”*

La întrebarea moderatorului, Anatol Șalaru a răspuns în felul următor:

Anatol Șalaru (19:39:31): *„Noi suntem în plin război hibrid cu Rusia [...] E lupta pentru mințile oamenilor, pentru electoratul lor, pentru „coloana a 5-a”. Deși, din punct de vedere democratic, într-o țară, normal, nu se închid sursele media doar pentru că au o altă părere, la noi, în Republica Moldova, este total altă situație [...] S-a luat o decizie foarte corectă, justificată, desi întârziată.”*

Câteva minute mai târziu, Vasile Munteanu i-a adresat lui Anatol Șalaru următoarea întrebare:

Moderatorul (19:46:05): *„Domnule Șalaru, cum Republica Moldova îi poate pune în ungher pe acei agenți de influență ai Federației Ruse, pentru că Republica Moldova chiftește de agenți de influență, o spunea și șeful SIS-ului, domnul Musteață, că în Republica Moldova continua să vină agenți de influență ai Rusiei, inclusiv pe cale diplomatică, iar recenta decizie, inclusiv decizia de*

suspendare a licențelor de emisie pentru posturile de televiziune ale lui Șor, a activizat cumva și acea „coloană a 5-a” în Republica Moldova. Deci, în continuare ne-am putea aștepta și la unele mișcări mai serioase pe această direcție.”

Președintele PUN a răspuns în felul următor:

Anatol Șalaru (19:47:07): *„La noi, încă, nu s-a luat nicio decizie până acum. Nu cred că sunt urmăriți toți, fiindcă sunt foarte mulți.”*

Moderatorul (19:47:14): *„Pe foarte mulți îi vedem pe la televizor, interviuri...deci sunt cunoscute numele.”*

Anatol Șalaru (19:47:18): *„Da, trebuie făcute publice aceste persoane. Statul trebuie să se despartă de ei. Și ei sunt. Sunt și-n Guvern, în SIS, în Poliție, în diferite ministere, sunt lideri de opinie. Pe aceștia îi știm. Sunt unii care lucrează pentru Rusia și noi nu-i știm [...] Autonomia găgăuză tot a apărut datorită lui Snegur, Lucinschi, agrarienilor, care sub presiunea Moscovei au votat neutralitatea, au introdus autonomia găgăuză, fiindcă nu exista necesitatea aceasta. A apărut doar în capul unor politicieni din Găgăuzia, dar cetățenii de rând n-aveau nevoie de asta. Să spunem lucrurilor pe nume. Au venit trădătorii și, începând cu 91'-92', au condus Republica Moldova. Au fost trădători cu sau fără acoperire, dar au fost oameni racolați încă pe timpurile sovietice de KGB și acum urmașii lor ocupă diferite funcții în stat [...]”*

Moderatorul (19:50:30): *„Propaganda rusă e mai periculoasă decât o rachetă.”*

Anatol Șalaru (19:51:18): *„[...] Influența mass-mediei este foarte puternică. Iar acești escroci, acești ticăloși se acoperă de dreptul la liberă exprimare, de reguli democratice, de democrație. De ce când ei întreprind ceva nu țin cont de niciun fel de reguli, iar atunci când noi luăm contramăsuri ni se scot ochii cu anumite reguli, norme de conduită [...]”*

Moderatorul (19:51:43): *„Da, am văzut. Moscova ne oferă lecții de democrație, pe când acolo nu ai dreptul să ieși cu foaia albă.”*

Anatol Șalaru (19:51:48): *„[...] Noi trebuie să fim duri. Atunci când discutăm cu transnistrenii nu trebuie să-i întrebăm ce să vă mai dăm ca să nu vă revoltați. Trebuie să fim duri. Acești oameni, acești criminali știu de frică [...] Noi, la începutul războiului, ziceam să nu-i provocăm ca să nu ne atace. El vrea să te atace indiferent de ce crezi tu [...] Noi trebuie să fim duri, să fim stăpâni în casa noastră. Să nu uite nici găgăuzii, care au venit în secolul al XIX-lea în Moldova, că ei nu au pământuri aici. Noi le-am dat pământurile, noi i-am primit, i-am acceptat. Dar bunătatea noastră se poate termina într-o zi, fiindcă nu vrem ca viitorul copiilor mei să depindă de deciziile unor escroci, politicieni din Găgăuzia. Și la fel și din Transnistria, fiindcăăștia sunt aduși cu tancurile rusești aici [...] Acești politicieni extremiști, plătiți de Rusia, trebuie developați și izolați. Astăzi, în politică, când vorbesc tunurile, nu poți să mai folosești metode mioritice în a-i convinge pe unii din Transnistria sau din Găgăuzia.”*

De asemenea, în procesul monitorizării s-a putut atesta și faptul că discuțiile au deviat de la subiectul anunțat inițial – realizarea retrospectivei asupra anului 2022. Aproximativ la ora 19:26 a fost pusă în discuție problema transnistreană, statutul regiunii găgăuze, precum și aspecte legate de minoritatea etnică găgăuză, iar opiniile referitoare la subiectele respective au fost exprimate până la sfârșitul programului, ceea ce constituie o jumătate din durata totală a ediției.

Totodată, este de reliefat și faptul că mai multe declarații ale invitaților au avut în vizor statutul regiunii autonome Găgăuzia și minoritatea etnică găgăuză prezentă pe teritoriul respectiv. De exemplu, Oazu Nantoi a declarat că *„[...] La Comrat ei vorbesc despre autonomia găgăuză ca despre o statalitate a poporului găgăuz. Haideți să ne clarificăm. Dacă vrei să-ți păstrezi limba, identitatea, cultura, să-ți cunoști istoria, asta e o poveste. Dacă vrei să faci o „matrioșcă” rusească din Republica Moldova... Chișinăul trebuie să aibă o poziție clară, tranșantă, fără complexe de inferioritate în fața unui grup de țipălăi care umblă cu tot soiul de idei năstrușnice, care consideră că este dreptul lor suveran de a vorbi în limba rusă, uitând limba maternă și impunând limba rusă întregii societăți moldovenești [...]”*, iar Anatol Șalaru a ținut să sublinieze că *„Autonomia găgăuză tot a apărut datorită lui Snegur, Lucinschi, agrarienilor, care sub presiunea Moscovei au votat neutralitatea, au introdus autonomia găgăuză, fiindcă nu exista necesitatea aceasta. A apărut doar în capul unor politicieni din Găgăuzia, dar cetățenii de rând n-aveau nevoie de asta [...] Noi trebuie să fim duri, să fim stăpâni în casa noastră. Să nu uite nici găgăuzii, care au venit în secolul al XIX-lea în Moldova că ei nu au pământuri aici. Noi le-am dat pământurile, noi i-am primit, i-am*

acceptat. Dar bunătatea noastră se poate termina într-o zi, fiindcă nu vreau ca viitorul copiilor mei să depindă de deciziile unor escroci, politicieni din Găgăuzia. Și la fel și din Transnistria, fiindcă ăștia sunt aduși cu tancurile rusești aici [...] Acești politicieni extremiști, plătiți de Rusia, trebuie developați și izolați. Astăzi, în politică, când vorbesc tunurile, nu poți să mai folosești metode mioritice în a-i convinge pe unii din Transnistria sau din Găgăuzia.”

Afirmațiile invitaților au vizat regiunea în care minoritatea etnică găgăuză reprezintă o pondere majoritară, iar în cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri care abordează probleme de interes public privind minoritățile etnice, religioase sau sexuale trebuie să fie prezentate și opiniile reprezentanților acestora.

În acest sens, serviciul media de televiziune „TVR Moldova” nu a asigurat reflectarea opiniilor reprezentanților minorității etnice din regiunea autonomă găgăuză, vizată în programul respectiv.

În acest context, este relevantă prevederea **art. 13 alin. (10)**, care statuează următoarele: *„În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri care abordează probleme de interes public privind minoritățile etnice, religioase sau sexuale trebuie să fie prezentate și opiniile reprezentanților acestora.”*

În ședința publică din 27.01.2023, membrii CA și-au exprimat acordul cu constatările din raportul de monitorizare, menționând, în special:

Membrul CA, Ruslan Mihalevski, a menționat că a analizat atent, din punctul de vedere al legii, argumentele petiționarei și consideră că nu sunt suficiente pentru aplicarea sancțiunilor pentru discriminare și incitare la ură. Ruslan Mihalevski a prezentat cele 6 criterii după care se stabilește faptul discriminării, specificând că: *contextul social și politic* este cel despre care a vorbit moderatorul: ne aflăm în contextul războiului, a conflictului care este în preajma noastră; *statutul vorbitorului* – nu este o persoană oarecare, este un politician, dar un politician dintr-un partid care la ultimele alegeri a acumulat doar 0,45% din voturi, ceea ce înseamnă că influența sa sau a electoratului său este în limita acestei cifre; *intenția de a incita audiența împotriva unui grup țință* – greu de evaluat; *conținutul și forma discursului* depind de contextul în care se discută or, în această emisiune, primordial, se vorbește referitor la politicieni, iar în cazul politicianilor se permite mai mult, ceea ce demonstrează și practica Curții Europene pentru Drepturile Omului; *amploarea diseminării și probabilitatea de vătămare, inclusiv iminența* – nu vede posibilitatea de vătămare sau iminență în această situație. Având în vedere cele expuse, Ruslan Mihalevski a concluzionat că, în acest caz, nu poate susține cu certitudine că au fost încălcate cerințele legate de incitarea la ură sau discriminare și nu are temei pentru aplicarea unei sancțiuni.

De asemenea, referitor la celelalte momente, membrul CA a comunicat că: opinia lui Oazu Nantoi, precum că nu vede sens să se negocieze cu Tiraspolul, este o viziune normală a unui politician, care are dreptul la asemenea viziuni, chiar dacă acestea nu coincid cu cerințele legii, cu atât mai mult, că înainte de a face această afirmație Oazu Nantoi a spus că e necesar de a dialoga cu locuitorii din Transnistria; iar atunci când se vorbește de Găgăuzia sunt aduse critici la adresa administrației, politicianilor referitor la poziția lor, atitudinea față de război, nu se fac încercări de a extinde aceste critici asupra poporului și de a incita la ură. Deci, cea mai mare parte a argumentelor din petiție nu sunt suficiente pentru aplicarea anumitor sancțiuni.

Membra CA, Tatiana Crestenco, a spus că, în cadrul acestui program audiovizual, supus monitorizării, i-a atras atenția mesajul moderatorului, care a spus că, inevitabil, acest război se va încheia și, evident, cu victoria Ucrainei. De asemenea, moderatorul a menționat de două ori că cele 6 servicii media audiovizuale, cărora le-a fost suspendată licența, ar aparține lui Ilan Șor.

În acest sens, Tatiana Crestenco a precizat că nu este confirmat că cele 6 posturi de televiziune, a căror licență a fost suspendată, ar aparține lui Ilan Șor și nimeni nu cunoaște cine va câștiga războiul între Rusia și Ucraina. Astfel, mesajul transmis de moderator este o abatere de la corectitudinea prezentării faptelor și evenimentelor, induce în eroare publicul, contravine art. 13 alin. (1) lit. b) din CSMA, care stabilește că furnizorul trebuie să informeze cu privire la un fapt sau un eveniment corect.

Tatiana Crestenco a subliniat că art. 13 alin. (6) lit. a) din CSMA prevede cerința de a asigura imparțialitatea și echilibrul în cadrul programelor audiovizuale, iar alin. (7) stabilește că moderatorului îi revine rolul de a asigura imparțialitatea. Dar, în cadrul programului audiovizual monitorizat nu a fost prezentă opinia opoziției, nu au fost prezenți reprezentanți din regiunea găgăuză și nici cei de la Biroul de reintegrare de pe lângă Guvernul RM, invitații din studio reprezentau entități politice care au aproape aceleași viziuni politice, iar moderatorul a fost partinitor.

Referitor la aplicarea art. 11 din CSMA, Tatiana Crestenco a comunicat că mesajul instigator la ură și discriminarea trebuie să fie examinate în baza Planului Rabat, evaluate prin cei 6 parametri, iar discursul de ură trebuie să fie judecat prin triplul test al Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Tatiana Crestenco a adăugat că nu este de acord că a fost încălcat art. 11 sau art. 13 alin. (6) lit. b) din CSMA, dar crede că aplicarea sancțiunii doar pe art. 13 alin. (10) este prea puțin, și a propus să fie incluse alin. (1) lit. a) și alin. (6) lit. a). (Propunerea nu a fost susținută de membrii CA.)

Membra CA, Ana Gonța, a menționat că în petiție sunt câteva scoateri din context, ceea ce este important atunci când se vorbește despre minorități și despre etniile conlocuitoare în această țară. De exemplu, petiționara spune: „упомяная русскоязычных и жителей Гагаузии, [Oazu Nantoi] говорит о том, что они считают своим суверенным правом выбирать русский язык, забывая родной язык ...”, dar Oazu Nantoi nu s-a referit la vorbitorii de limbă rusă și nu a vizat etnia rusă în respectiva frază, el s-a referit la găgăuzi, la cei care și-au uitat limba maternă, cea găgăuză, și au înlocuit-o cu o altă limbă. Oazu Nantoi doar a vrut să sublinieze ideea că găgăuzii și-au uitat limba maternă și promovează altceva, că vor să transforme Moldova într-o „matrioșcă” rusească. Nu a fost menționată etnia rusă în context negativ.

Ana Gonța a concretizat că CA nu decide sancționarea sau nesancționarea unui furnizor pentru ceea ce s-a spus în emisiune de către invitați, ci analizează comportamentul jurnaliștilor, în acest caz – al moderatorului Vasile Munteanu. Din punctul său de vedere, Vasile Munteanu a greșit atunci când a pierdut controlul discuției și nu a intervenit, nu l-a oprit pe Anatol Șalaru în momentul în care acesta a zis că găgăuzii au venit în Moldova în secolul al XIX-lea etc., deoarece nu acesta era subiectul emisiunii și nu era asigurată opinia minorității, a etniei găgăuze, astfel fiind încălcat art. 13 alin. (10) din CSMA. De asemenea, o greșală a moderatorului este textul „cele 6 posturi TV afiliate lui Ilan Șor”, deoarece este o inexactitate, acest aspect urma să fie documentat mai bine și să fie exprimat mai exact.

Ana Gonța a concluzionat că va susține aplicarea sancțiunii pentru încălcarea art. 13 alin. (10).

Membrul CA, Eugeniu Rîbca, a remarcat că este de acord cu argumentele prezentate de colega Tatiana Crestenco și, în contextul programului audiovizual examinat, nu poate fi atestat discursul de ură.

Referitor la art. 13, care prevede că în programele audiovizuale urmează a fi păstrat un echilibru și că este necesară prezentarea principalelor puncte de vedere aflate în opoziție, indicat în petiție, Eugeniu Rîbca a relatat că, în urma examinării proiectului deciziei și vizionării programului audiovizual respectiv, colegii au invocat faptul că este greu de determinat ce înseamnă opinii ale celor de la putere și ale celor din opoziție, în acest context fiind menționat și statutul de politician al lui Anatol Șalaru.

De asemenea, în petiție s-a menționat și art. 13 alin. (9) din CSMA, potrivit căruia în programele audiovizuale trebuie să fie asigurată prezentarea echilibrată a reprezentanților puterii și ai opoziției, respectiv, această prevedere urmând a fi examinată și în contextul altei prevederi a aceluiași art. 13, în care se stipulează că aceste opinii trebuie să fie prezentate în același program și/sau în alte programe audiovizuale. Eugeniu Rîbca a mai specificat că se examinează o emisiune de dezbatere, în care este greu să fie prevăzute toate subiectele în discuție, și despre o anumită deviere în ceea ce privește tema anunțată spre discuție se menționează și în proiectul deciziei.

În ceea ce privește alin. (10) din art. 13, menționat în petiție, potrivit căruia urmează să fie prezentate și opiniile reprezentanților minorităților etnice, Eugeniu Rîbca a comunicat că în acest alineat sunt anumite dificultăți, disensiuni și probleme la nivel practic, inclusiv la nivel politic, și că susține posibilitatea sancționării în acest context.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „TVR Moldova”.
2. Se admite parțial petiția dnei Elena Pahomova f/nr. din 30.12.2022.
3. Se sancționează cu avertizare publică „Societatea Română de Televiziune”, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „TVR Moldova”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (10) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Cod.
4. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, „Societatea Română de Televiziune” este obligată să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu avertizare publică serviciul media audiovizual de televiziune „TVR Moldova”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (10) din Codul serviciilor media audiovizuale, conform căroră: „În cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri care abordează probleme de interes public privind minoritățile etnice, religioase sau sexuale trebuie să fie prezentate și opiniile reprezentanților acestora.”

5. „Societatea Română de Televiziune” va prezenta, în termen de 5 zile de la aducerea la cunoștință a prezentei decizii, un raport despre executarea prevederilor art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, care va include data și ora difuzării textului sancțiunii.
6. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.
7. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale.
8. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU